

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ**

Ενιαίος
Φορέας
Κοινωνικής
Ασφάλισης

Αθήνα, 16/3/2018
Αρ. Πρωτ.: Δ.ΑΣΦ./291/382406

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ: 16

ΓΕΝ. Δ/ΝΣΗ ΕΙΣΦΟΡΩΝ & ΕΛΕΓΧΩΝ

Δ/ΝΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
Πληροφορίες: Β. Μπερούτσου
Τηλέφωνο: 210 - 5285569
fax: 210 - 5229840
e-mail: d.asfalis@efka.gov.gr

ΠΡΟΣ: Αποδέκτες Πίνακα Α'

ΚΟΙΝ: Ως ο συνημμένος πίνακας

Δ/ΝΣΗ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΕΙΣΦΟΡΩΝ
ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ
Πληροφορίες: Ελ. Δουλκερίδου
Τηλέφωνο: 210 - 5285617
fax: 210 - 5285599
e-mail: tm.eisf.mmisth@efka.gov.gr

Ταχ. Δ/νση: Σατωβριάνδου 18
10432 Αθήνα

ΘΕΜΑ: «Αποσύνδεση της ασφάλισης των αυτοαπασχολούμενων πρώην ΕΤΑΑ – ΤΣΜΕΔΕ και ΕΤΑΑ– ΤΑΝ (δικηγόρων) από την ιδιότητα»

ΣΧΕΤ: Το αρ. πρωτ. Δ.15/Δ/οικ.3376/73/14-2-2018 έγγραφο του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Σας κοινοποιούμε τις διατάξεις του **άρθρου 20** του **Ν. 4488/2017** (Φ.Ε.Κ.137/Τ.Α'/13-9-2017) «*Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις Δημοσίου και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις, ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων, δικαιώματα ατόμων με αναπηρίες και άλλες διατάξεις*» με θέμα την αποσύνδεση της ασφάλισης των αυτοαπασχολούμενων του τ. ΕΤΑΑ – ΤΣΜΕΔΕ και τ. ΕΤΑΑ – ΤΑΝ (δικηγόρων) από την ιδιότητα.

Όπως είναι γνωστό, στην υποχρεωτική ασφάλιση των εν λόγω φορέων υπάγονταν τα μέλη του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας (ΤΕΕ) ή οι εγγεγραμμένοι στους οικείους Δικηγορικούς Συλλόγους, με κριτήριο την ιδιότητά τους και ανεξάρτητα εάν ασκούσαν ή όχι επαγγελματική δραστηριότητα.

Με τις κοινοποιούμενες διατάξεις και τις οδηγίες του σχετικού εγγράφου, μεταβάλλονται οι προϋποθέσεις υπαγωγής των προαναφερόμενων προσώπων και καθορίζεται η ασφαλιστική διαχείριση των προσώπων αυτών μετά την έναρξη ισχύος των ανωτέρω διατάξεων.

Θεσπίζεται ως βασικό στοιχείο υπαγωγής στην ασφάλιση η **έναρξη της επαγγελματικής δραστηριότητας στη Δ.Ο.Υ.**

Για την πληρέστερη κατανόηση και την ενιαία εφαρμογή των νέων διατάξεων παρέχονται οι ακόλουθες οδηγίες:

1. Έναρξη ισχύος

Η ισχύς των νέων διατάξεων αρχίζει την **1/1/2017**.

2. Πεδίο εφαρμογής

Στο πεδίο εφαρμογής εμπίπτουν αυτοαπασχολούμενοι/ μη μισθωτοί του τ. ΕΤΑΑ – ΤΣΜΕΔΕ και δικηγόροι του τ. ΕΤΑΑ – ΤΑΝ, οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι ή θα εγγραφούν στο ΤΕΕ ή στους οικείους Δικηγορικούς Συλλόγους, αντίστοιχα, και εφόσον:

- έχουν πραγματοποιήσει έναρξη ατομικά για τη δραστηριότητα αυτή στη Δ.Ο.Υ. ή
- μετέχουν ως, **εταίροι, μέλη ή διαχειριστές σε τεχνικές ή κατασκευαστικές εταιρείες με τεχνικό αντικείμενο** (αποκλειστικά ή κατά κύρια δραστηριότητα), ανεξαρτήτως νομικής μορφής, οι οποίες είναι καταχωρημένες στο ΓΕΜΗ ή στο Βιβλίο Τεχνικών Επωνυμιών του ΤΕΕ και έχουν έναρξη εργασιών στη Δ.Ο.Υ. ή
- είναι **εταίροι «δικηγορικών εταιρειών»**, σύμφωνα με τα οριζόμενα στον Κώδικα Δικηγόρων (Ν. 4194/2013), οι οποίες έχουν αποκτήσει νομική προσωπικότητα με την εγγραφή τους στο Μητρώο Εταιρειών του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου ή
- είναι **δικηγόροι σε αναστολή**, σύμφωνα με τον Κώδικα Δικηγόρων (Ν. 4194/2013), εφόσον δεν έχουν διακόψει τη δραστηριότητά τους στη Δ.Ο.Υ..

3. Έναρξη ασφάλισης

Η ημερομηνία έναρξης ασφάλισης ανατρέχει στην πρώτη μέρα του μήνα έναρξης άσκησης ατομικής δραστηριότητας στη Δ.Ο.Υ..

Στις περιπτώσεις συμμετοχής σε νομικά πρόσωπα ανατρέχει στην πρώτη μέρα του μήνα έναρξης δραστηριότητας του νομικού προσώπου ή – αν πρόκειται για προσθήκη μέλους – στην πρώτη ημέρα του μήνα μεταβολής στη Δ.Ο.Υ..

4. Διακοπή ασφάλισης

Η διακοπή της ασφάλισης επέρχεται την τελευταία μέρα του μήνα διακοπής άσκησης ατομικής επαγγελματικής δραστηριότητας στη Δ.Ο.Υ.

Προκειμένου περί νομικών προσώπων, την τελευταία ημέρα του μήνα διακοπής δραστηριότητας του νομικού προσώπου ή αποχώρησης του μέλους.

ΠΡΟΣΟΧΗ:

Στις περιπτώσεις που η διαγραφή από το ΤΕΕ ή τον οικείο Δικηγορικό Σύλλογο (απώλεια ιδιότητας) προηγείται της ημερομηνίας διακοπής δραστηριότητας στη Δ.Ο.Υ., η διακοπή ασφάλισης ανατρέχει στην τελευταία ημέρα του μήνα διαγραφής από τον επαγγελματικό σύλλογο.

5. Προαιρετική ασφάλιση παρ. 4 του άρθρου 20

Με την κοινοποιούμενη διάταξη προβλέπεται ότι τα πρόσωπα που είχαν υπαχθεί στην ασφάλιση του τ. ΕΤΑΑ – ΤΣΜΕΔΕ ή τ. ΕΤΑΑ - ΤΑΝ (δικηγόροι), μέχρι τη δημοσίευση του Ν. 4488/2017 (δηλ. μέχρι 12/9/2017), και για τα οποία προκύπτει **ότι δεν υπάρχει υποχρέωση ασφάλισης στον ΕΦΚΑ, μετά την 1.1.2017, λόγω διακοπής δραστηριότητας ή μη έναρξης δραστηριότητας μέχρι την ημερομηνία αυτή**, μπορούν προαιρετικά να συνεχίσουν την ασφάλισή τους για το σύνολο των κλάδων ασφάλισης στους οποίους υπάγονταν μέχρι τη διακοπή της υποχρεωτικής τους ασφάλισης, πλην της συνεισπραττόμενης εισφοράς υπέρ του Ειδικού Λογαριασμού Ανεργίας (άρθρ.44 παρ.2 Ν.3986/2011 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 50 του Ν.4144/2013).

Ειδικότερα:

• Το δικαίωμα στην προαιρετική ασφάλιση, σύμφωνα με την παρ.4 του άρθρου 20, παρέχεται **άπαξ και αποκλειστικά** στα πρόσωπα που υπήχθησαν στην ασφάλιση έως 12/9/2017, συμπεριλαμβανομένων και αυτών για τα οποία εκκρεμεί αίτηση υπαγωγής που ανατρέχει έως την ημερομηνία αυτή και:

- είτε διέκοψαν την άσκηση δραστηριότητας (σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 5 της παρούσης) έως 12/9/2017.

- είτε δεν είχαν πραγματοποιήσει έναρξη δραστηριότητας και, ως εκ τούτου, δεν υπάγονται στην ασφάλιση του ΕΦΚΑ ως μη μισθωτοί από 1/1/2017.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Σε περιπτώσεις διακοπής της επαγγελματικής δραστηριότητας από τη Δ.Ο.Υ. μετά την 13/9/2017, για την προαιρετική συνέχιση της ασφάλισης εφαρμόζονται οι όροι και προϋποθέσεις των διατάξεων των άρθρων 18, 37 και 96 παρ. 2, όπως ισχύει, του Ν. 4387/2016 (εγκύκλιος ΕΦΚΑ 3/2018).

- Για την άσκηση του δικαιώματος προαιρετικής συνέχισης της ασφάλισης υποβάλλεται **αίτηση του ενδιαφερόμενου** στην αρμόδια Υπηρεσία του ΕΦΚΑ.

- Η προαιρετική συνέχιση της ασφάλισης αρχίζει από την πρώτη μέρα του επόμενου μήνα διακοπής της δραστηριότητας, κατά τα οριζόμενα στην παρ. 5 της παρούσης.

- Η μηνιαία ασφαλιστική εισφορά υπολογίζεται επί του προβλεπόμενου, από το άρθρο 39 του Ν.4387/2016, **ελάχιστου μηνιαίου εισοδήματος για τους ασφαλισμένους άνω πενταετίας** (586,08€). Οι ασφαλιστικές εισφορές καταβάλλονται σε μηνιαία βάση, με καταληκτική ημερομηνία καταβολής την τελευταία εργάσιμη ημέρα του επόμενου μήνα.

- Ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλονται **εκπρόθεσμα** επιβαρύνονται με τις **νόμιμες προσαυξήσεις**.

- Σε περίπτωση προαιρετικής συνέχισης της ασφάλισης της παρ. 4 του άρθρου 20 Ν. 4488/2017 και **παράλληλης άσκησης άλλης επαγγελματικής δραστηριότητας**, εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα της παρ. 1 του άρθρου 36 και παρ. 2 του άρθρου 96, όπως ισχύει, του Ν. 4387/2016.

- Η μη καταβολή εισφορών **δεν συνεπάγεται απώλεια του δικαιώματος** προαιρετικής συνέχισης της ασφάλισης.

- Για τις περιπτώσεις που από 1/1/2017 έχουν καταβληθεί ασφαλιστικές εισφορές επί υψηλότερου εισοδήματος βάσει του πιο πρόσφατα εκκαθαρισμένου έτους, και ο ασφαλισμένος αιτηθεί την κατά τα ανωτέρω προαιρετική ασφάλιση, θα πραγματοποιηθεί **επανυπολογισμός** των ασφαλιστικών εισφορών.

- Η προαιρετική ασφάλιση **διακόπτεται**:

- **με αίτηση** του ασφαλισμένου, με ημερομηνία διακοπής την τελευταία ημέρα του μήνα της αίτησης

- με την υποβολή αίτησης **συνταξιοδότησης**

- με την επανέναρξη **υποχρεωτικής ασφάλισης** με την ιδιότητα αυτοαπασχολούμενου τ. ΕΤΑΑ – ΤΣΜΕΔΕ ή δικηγόρου τ. ΕΤΑΑ – ΤΑΝ, από την πρώτη μέρα του μήνα επανέναρξης.

- Οι αναλογούσες ασφαλιστικές εισφορές μέχρι την ημερομηνία διακοπής είναι **απαιτητές**.

- Μετά τη **διακοπή της προαιρετικής**, παρέχεται δικαίωμα συνέχισης προαιρετικής ασφάλισης, βάσει των διατάξεων των άρθρων 18,37 και 96 παρ. 2, όπως ισχύει, του Ν. 4387/2016, εφόσον πληρούνται οι προβλεπόμενες, από τις διατάξεις αυτές, προϋποθέσεις (εγκύκλιος ΕΦΚΑ 3/2018).

- Αν έχει υποβληθεί **συνταξιοδοτικό αίτημα, από 1/1/2017 έως 12/9/2017**, και προκύπτει αναδρομική διακοπή της υποχρεωτικής ασφάλισης, ο χρόνος αυτός θεωρείται ως **χρόνος προαιρετικής** συνέχισης της ασφάλισης σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 4 του άρθρου 20 Ν. 4488/2017, εκτός εάν ο ασφαλισμένος δηλώσει με αίτησή του ότι δεν επιθυμεί να συνυπολογιστεί με τον χρόνο ασφάλισης που έχει πραγματοποιήσει μέχρι την ημερομηνία διακοπής της υποχρεωτικής ασφάλισης.

• Ο χρόνος της **προαιρετικής ασφάλισης**, της παρ. 4 του άρθρου 20 Ν. 4488/2017 **δεν λογίζεται ως αναγνωριζόμενος χρόνος και** ως εκ τούτου, **δεν συνυπολογίζεται** στο προβλεπόμενο, κατά περίπτωση, ανώτατο όριο αναγνωριζόμενων χρόνων ασφάλισης, σύμφωνα με το άρθρο 40 του Ν. 3996/2011.

Ο εν λόγω χρόνος, επίσης, δεν συνυπολογίζεται για τη συμπλήρωση των χρονικών προϋποθέσεων προαιρετικής συνέχισης της ασφάλισης που προβλέπονται στα άρθρα 18 και 37 του Ν.4387/2016.

6. Μεταβατικές Διατάξεις

Μέχρι την ημερομηνία δημοσίευσης των νέων διατάξεων, 13.9.2017, η ασφάλιση στους εν λόγω Φορείς είχε χωρίσει με το προϊσχύον καθεστώς (ιδιότητα).

Δεδομένης της αναδρομικότητας ισχύος (1.1.2017) ρυθμίζεται η ασφαλιστική αντιμετώπιση των προσώπων αυτών για το μεσοδιάστημα, ως εξής:

Ασφαλισμένοι που δεν έχουν δραστηριότητα στη ΔΟΥ

Από 1.1.2017, δεν έχουν υποχρέωση ασφάλισης στον ΕΦΚΑ-ΤΣΜΕΔΕ και ΕΦΚΑ-ΤΑΝ.

- Καταβληθείσες **εισφορές Κλάδου Σύνταξης** συμψηφίζονται με τυχόν οφειλές. Εφόσον δεν υπάρχουν οφειλές επιστρέφονται ως αχρεωστήτως καταβληθείσες. Εάν δεν έχουν καταβληθεί εισφορές, δεν αναζητούνται.
- Για τη διαχείριση των εισφορών του **Κλάδου Υγείας** ελέγχεται η ασφαλιστική ικανότητα του προσώπου.
  - α. Εάν είχε χορηγηθεί ασφαλιστική ικανότητα**, οι καταβληθείσες εισφορές δεν επιστρέφονται.
Εάν δεν έχουν καταβληθεί είναι απαιτητές έως 12.9.2017, υπολογιζόμενες επί της κατώτατης βάσης (586,08€).
  - β. Εάν δεν είχε χορηγηθεί ασφαλιστική ικανότητα**, οι καταβληθείσες εισφορές Κλάδου Υγείας συμψηφίζονται με τυχόν οφειλές. Εφόσον δεν υπάρχουν οφειλές επιστρέφονται ως αχρεωστήτως καταβληθείσες.
Εάν δεν έχουν καταβληθεί εισφορές δεν αναζητούνται.
- Η ασφάλιση δύναται να συνεχιστεί προαιρετικά με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 20 Ν.4488/2017.

Ασφαλισμένοι που έχουν δραστηριότητα στη Δ.Ο.Υ. (Φ.Π. ή μετέχουν σε Ν.Π.) και διακοπή έως 12.9.2017

- Από 1.1.2017 έχουν υποχρέωση ασφάλισης στον ΕΦΚΑ-ΤΣΜΕΔΕ και ΕΦΚΑ-ΤΑΝ.

- Οι εισφορές είναι απαιτητές μέχρι την ημερομηνία διακοπής δραστηριότητας ή διαγραφής από το ΤΕΕ – Δικηγορικούς Συλλόγους και υπολογίζονται, κατά τα γνωστά, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρ.39 Ν.4387/2016.
- **Εισφορές Κλάδων Σύνταξης και Υγείας, για το χρονικό διάστημα από τη διακοπή δραστηριότητας και έως την 30.9.2017**, αντιμετωπίζονται όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο.
- Η ασφάλιση δύναται να συνεχιστεί προαιρετικά με τις διατάξεις της παρ.4 του άρθρου 20 Ν.4488/2017.

Όλες οι ανωτέρω περιπτώσεις για την περίοδο **μέχρι 31.12.2016** αντιμετωπίζονται με το προϊσχύον καθεστώς ασφάλισης.

Της παρούσας να λάβουν γνώση ενυπόγραφα με ευθύνη των προϊσταμένων οι υπάλληλοι της μονάδας.

Ο ΥΠΟΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΕΦΚΑ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΣΑΚΙΡΗΣ

**Ακριβές Αντίγραφο
Η πρ/νη του Αυτοτελούς
Τμ. Διοικητικής Μέριμνας**

ΜΑΡΙΑ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ

1	Γρ. κ. Διοικητή diokitis@efka.gov.gr
2	Γρ. κ.κ. Υποδιοικητών ypod1@efka.gov.gr , ypod2@efka.gov.gr
3	Γρ. κ.κ. Γεν. Δ/ντών gd.eisforon@efka.gov.gr , gd.ergodoton@efka.gov.gr gd.sintaxon@efka.gov.gr , gd.dioik.oikon@efka.gov.gr
4	Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων Σταδίου 29, 10110 Αθήνα asfmis@ggka.gr
5	Γρ. Διοικητή ΕΤΕΑΕΠ (τ. ΕΤΕΑ) Φιλελλήνων 13-15, 105 57 Αθήνα diokitis@etea.gov.gr
6	Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας Νίκης 4, 10563 Αθήνα tee@central.tee.gr
7	Γ.Σ.Ε.Ε. 28 ^{ης} Οκτωβρίου 69, 10434 Αθήνα info@gsee.gr
8	Πανελλήνια Ομοσπονδία Λογιστών Κάνιγγος 27, 10682 Αθήνα pol@otenet.gr
9	Ένωση Φοροτεχνικών Ελευθέρων Επαγγελματιών Ιουλιανού 42-46, 10434 Αθήνα efeea@otenet.gr
10	Πανελλήνια Ομοσπονδία Φοροτεχνικών Ελευθέρων Επαγγελματιών Ελλάδας Ιουλιανού 42-46, 10434 Αθήνα info@pofee.gr
11	Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών Ακαδημίας 60, 10679, Αθήνα info@dsa.gr

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

13 Σεπτεμβρίου 2017

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 137

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4488

Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις Δημοσίου και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις, ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων, δικαιώματα ατόμων με αναπηρίες και άλλες διατάξεις.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΜΕΡΟΣ Α'
ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ,
ΕΦΑΡΜΟΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ν. 4387/2016
ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Άρθρο 1
Τροποποίηση διατάξεων του ν. 4387/2016

1. Στο τέλος της παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 4387/2016 (Α' 85) προστίθεται εδάφιο, με έναρξη ισχύος από 1.1.2017, ως εξής:

«Οι ρυθμίσεις του προηγούμενου εδαφίου εφαρμόζονται και σε πρόσωπα που διορίζονται σε θέσεις μετακλητών υπαλλήλων με σχέση δημοσίου δικαίου. Εάν ο διορισμός των προσώπων αυτών έχει γίνει μέχρι και 31.12.2016 εφαρμόζεται ως προς την εργοδοτική εισφορά η 111482/0092/30.11.2016 κοινή υπουργική απόφαση (Β' 4005).».

2. Μετά το δεύτερο εδάφιο της παρ. 6 του άρθρου 7 του ν. 4387/2016 προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Η προϋπόθεση συμπλήρωσης δεκαπέντε (15) ετών ασφάλισης για την καταβολή της εθνικής σύνταξης δεν ισχύει για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης με τη συμπλήρωση χρόνου ασφάλισης μικρότερου των δεκαπέντε (15) ετών. Στην περίπτωση αυτή το ποσό της εθνικής σύνταξης δεν μπορεί να υπολείπεται αυτού που αντιστοιχεί στα δεκαπέντε (15) έτη ασφάλισης.».

3. Στο τέλος της παρ. 3 του άρθρου 8 του ν. 4387/2016 προστίθενται εδάφια ως εξής:

«Αν δεν προκύπτει χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ασφάλισης ή άλλος που λογίζεται ως συντάξιμος), τουλάχιστον πέντε (5) ετών από την 1.1.2002 μέχρι την έναρξη καταβολής της

σύνταξης του υπαλλήλου - λειτουργού του Δημοσίου ή του στρατιωτικού, τότε για τον υπολογισμό των συντάξιμων αποδοχών αναζητείται χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ή άλλος που λογίζεται ως συντάξιμος) και κατά το πριν την 1.1.2002 χρονικό διάστημα και μέχρι τη συμπλήρωση συνολικά έως πέντε (5) ετών ασφάλισης.

Για συντάξεις με έναρξη καταβολής από 1.1.2021, αν δεν προκύπτει χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ασφάλισης ή άλλος που λογίζεται ως συντάξιμος), τουλάχιστον δέκα (10) ετών από την 1.1.2002 μέχρι την έναρξη καταβολής της σύνταξης του υπαλλήλου - λειτουργού του Δημοσίου ή του στρατιωτικού, τότε για τον υπολογισμό των συντάξιμων αποδοχών αναζητείται χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ή άλλος που λογίζεται ως συντάξιμος) και κατά το πριν την 1.1.2002 χρονικό διάστημα και μέχρι τη συμπλήρωση έως δέκα (10) ετών ασφάλισης.».

4. Στο τέλος της παρ. 5 του άρθρου 8 του ν. 4387/2016 προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Το συνολικό ακαθάριστο ποσό της ανταποδοτικής σύνταξης, όπως αυτό προκύπτει σύμφωνα με το παρόν άρθρο, δεν μπορεί να υπερβαίνει το ακαθάριστο ποσό των συντάξιμων αποδοχών, όπως αυτές ορίζονται στις παραγράφους 2 και 3.».

Άρθρο 2
Τροποποίηση διατάξεων του π.δ. 169/2007

1. Το δεύτερο εδάφιο της παρ. 6 του άρθρου 11 του π.δ. 169/2007 (Α' 210) αντικαθίσταται ως εξής:

«Επίσης θεωρείται ως συντάξιμος χρόνος ο χρόνος της άδειας άνευ αποδοχών ανατροφής παιδιών ηλικίας μέχρι έξι (6) ετών, όπως αυτός ισχύει κάθε φορά με βάση τις οικείες διοικητικές διατάξεις και ο χρόνος της άδειας άνευ αποδοχών της παρ. 1 του άρθρου 51 του ν. 3528/2007 (Α' 26), με την προϋπόθεση της καταβολής από τον υπάλληλο των προβλεπόμενων ασφαλιστικών εισφορών.».

2. Στο τέλος της περίπτωσης β' της παρ. 2 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007 προστίθεται εδάφιο, ως εξής:

«Το συνολικό ποσοστό της ως άνω μείωσης, κατά τη μεταβατική περίοδο σταδιακής αύξησης των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης της παρ. 9 του άρθρου 1 του ν. 4336/2015 (Α' 94), δεν μπορεί να υπερβαίνει το 30%.».

βαγ. Αν για τον προσδιορισμό των συντάξιμων αποδοχών δεν προκύπτουν ασφαλιστικά στοιχεία από πραγματικό ή πλασματικό χρόνο ασφάλισης ή από προαιρετική ασφάλιση, για χρονικό διάστημα τουλάχιστον πέντε (5) ετών από το έτος 2002 έως το έτος 2014, τότε για τον υπολογισμό των συντάξιμων αποδοχών του τμήματος της επικουρικής σύνταξης που αντιστοιχεί στο χρόνο ασφάλισης έως και το έτος 2014 αναζητούνται τα ασφαλιστικά στοιχεία και κατά το πριν το έτος 2002 χρονικό διάστημα μέχρι τη συμπλήρωση συνολικά πέντε (5) ετών.

βδ. Για το χρόνο ασφάλισης που αναγνωρίζεται πλασματικά, ύστερα από την καταβολή του προβλεπόμενου ποσού εξαγοράς, ως συντάξιμες αποδοχές ορίζεται το ποσό που θα αποτελούσε τον ασφαλιστέο μηνιαίο μισθό-εισόδημα, αν εκλαμβάνονταν ως μηνιαία εισφορά το ποσό που καταβλήθηκε για την εξαγορά κάθε μήνα ασφάλισης. Οι πλασματικοί χρόνοι που αναγνωρίστηκαν χωρίς εξαγορά δεν συνυπολογίζονται για τον υπολογισμό του ποσού του ανωτέρω τμήματος της σύνταξης.»

Άρθρο 17

Τροποποίηση του άρθρου 62 του ν. 4170/2013 (Α' 163)

Στο πρώτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 62 του ν. 4170/2013 (Α' 163), όπως ισχύει, μετά τις λέξεις «την Οικονομική Αστυνομία,» προστίθενται οι λέξεις «το σύνολο των υπηρεσιών του Κέντρου Είσπραξης Ασφαλιστικών Οφειλών του ΕΦΚΑ».

Άρθρο 18

Τροποποίηση του άρθρου 15 του ν. 4174/2013 (Α' 170)

Στο άρθρο 15 του ν. 4174/2013 (Α' 170) προστίθεται παράγραφος 6, ως εξής:

«6. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται ανάλογα και για τις πληροφορίες που ζητούνται από τις υπηρεσίες του Κέντρου Είσπραξης Ασφαλιστικών Οφειλών (ΚΕΑΟ) στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, για τον έλεγχο της εισπραξιμότητας των οφειλών και τον εντοπισμό πηγών αποπληρωμής των απαιτήσεων των ασφαλιστικών οργανισμών.»

Άρθρο 19

Τροποποίηση του άρθρου 26 του π.δ. 422/1981 (Α' 114)

Το πρώτο εδάφιο και η περίπτωση α' της παρ. 1 του άρθρου 26 του π.δ. 422/1981 (Α' 114) και ο τίτλος αυτού αντικαθίστανται, από 1.1.2017, ως εξής:

«Άρθρο 26

Κρατήσεις επί των συντάξιμων αποδοχών

1. α) Η πάγια μηνιαία κράτηση των μετόχων του Μετοχικού Ταμείου Πολιτικών Υπαλλήλων (ΜΤΠΥ) ορίζεται σε ποσοστό 4,5% επί των συντάξιμων αποδοχών, όπως αυτές προσδιορίζονται για την κύρια σύνταξη.»

Άρθρο 20

Αποσύνδεση ασφάλισης από ιδιότητα

1. Οι αυτοαπασχολούμενοι που είναι εγγεγραμμένοι ή θα εγγραφούν στο Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (ΤΕΕ)

υπάγονται στην ασφάλιση του ΕΦΚΑ, σύμφωνα με τις σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις του πρώην Τομέα Σύνταξης Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων (ΤΣΜΕΔΕ) του ΕΤΑΑ και του Ενιαίου Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης και Εφάπαξ Παροχών (ΕΤΕΑΕΠ), σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 76 του ν. 4387/2016, από την ημερομηνία έναρξης άσκησης του επαγγέλματος στην αρμόδια ΔΟΥ και μέχρι τη διακοπή της επαγγελματικής δραστηριότητας και τη διαγραφή από τη ΔΟΥ.

2. Οι δικηγόροι που είναι εγγεγραμμένοι ή θα εγγραφούν στους οικείους δικηγορικούς συλλόγους και ασκούν ελεύθερο επάγγελμα υπάγονται στην ασφάλιση του ΕΦΚΑ, σύμφωνα με τις σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις του πρώην Τομέα Ασφάλισης Νομικών (ΤΑΝ) του ΕΤΑΑ και του Ενιαίου Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης και Εφάπαξ Παροχών (ΕΤΕΑΕΠ), σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 76 του ν. 4387/2016, από την ημερομηνία έναρξης άσκησης του επαγγέλματος στην αρμόδια ΔΟΥ και μέχρι τη διακοπή της επαγγελματικής δραστηριότητας και τη διαγραφή από τη ΔΟΥ.

3. Η ισχύς των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος άρθρου αρχίζει την 1.1.2017. Ασφαλιστικές εισφορές που έχουν καταβληθεί και αφορούν σε περίοδο ασφάλισης από 1.1.2017 έως την ισχύ της ρύθμισης συμψηφίζονται ή επιστρέφονται, πλην των ασφαλιστικών εισφορών για υγειονομική περίθαλψη.

4. Τα πρόσωπα των παραγράφων 1 και 2 που έχουν υπαχθεί στην ασφάλιση του ΕΦΚΑ και του ΕΤΕΑΕΠ μέχρι την ισχύ του παρόντος νόμου και για τα οποία προκύπτει, κατ'εφαρμογή της παρούσας ρύθμισης, διακοπή της ασφάλισής τους στον ΕΦΚΑ και του ΕΤΕΑΕΠ, μπορούν προαιρετικά να συνεχίσουν την ασφάλισή τους για το σύνολο των κλάδων ασφάλισης στους οποίους υπάγονταν μέχρι τη διακοπή της υποχρεωτικής τους ασφάλισης. Στην περίπτωση αυτή η μηνιαία ασφαλιστική εισφορά υπολογίζεται με βάση το κατώτατο όριο μηνιαίου εισοδήματος για τους ασφαλισμένους άνω 5ετίας του άρθρου 39 του ν. 4387/2016.

Για την προαιρετική συνέχιση της ασφάλισης, σύμφωνα με τα ανωτέρω υποβάλλεται δήλωση του ασφαλισμένου εντός προθεσμίας τριών (3) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος. Η προαιρετική συνέχιση της ασφάλισης διακόπτεται, ύστερα από αίτηση του ασφαλισμένου, από την πρώτη ημέρα του επόμενου μήνα από την υποβολή της αίτησης. Νέα αίτηση για προαιρετική ασφάλιση δεν μπορεί να υποβληθεί.

Άρθρο 21

Ατέλεια ΕΤΕΑΕΠ

1. Η αυτοδίκαιη περιέλευση της ακίνητης περιουσίας των ενταχθέντων στο ΕΤΕΑ και ήδη ΕΤΕΑΕΠ Ταμείων, Τομέων, Κλάδων και Λογαριασμών που προβλέπεται στις παραγράφους 2, 7 και 8 του άρθρου 45, καθώς και στις παραγράφους 5 και 6 του άρθρου 45Α του ν. 4052/2012, όπως προστέθηκε με το άρθρο 82 του ν. 4387/2016: α) σημειώνεται στα αρμόδια υποθηκοφυλακεία χωρίς τη καταβολή τέλους ή δικαιώματος υπέρ Δημοσίου, ΤΑΧΔΙΚ, άμισθου υποθηκοφυλακείου ή οποιουδήποτε άλλου φυσικού ή νομικού προσώπου και β) δηλώνεται,